

zasadach budownictwa w miastach [3], ustawy o działalności architektonicznej [4], jak również ustawy o ochronie dziedzictwa narodowego [5]. Organy państwowe mogą przyznać związkom wyznaniowym dotacje państwowe na utrzymanie obiektów zabytkowych oraz współfinansować budowę niektórych obiektów sakralnych. Szczególne wsparcie finansowe może dotyczyć tych obiektów, które uznano za pamiątki architektury ukraińskiej oraz tych, które są wpisane na listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO. W sposób szczególny traktowany jest zespół obiektów sakralnych należących do kompleksu ławy Peczerskiej w Kijowie i ruiny cerkwi Dziesięcinnej jako miejsc związanych z wydarzeniami chrztu Rusi Kijowskiej w 988 r. oraz ławy Poczajowskiej. Organy władzy państwowej wykonują także czynności kontrolne w stosunku do zarządców kościelnych. Kontrola dotyczy sposobu wykorzystania nieruchomości należących do państwa, pozwoleń na budowę obiektów sakralnych, remontów zabytkowych kościołów i cerkwi, utrzymania porządku w trakcie publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym [6]. Konieczne jest wzmacnianie świadomości w zakresie konieczności ochrony dóbr kultury. Istotny jest bowiem udział społeczeństwa w ratowaniu zabytków sakralnych. Z pewnością wskazany byłby system szkoleń dla właścicieli i posiadaczy zabytków sakralnych, chociażby w zakresie aplikowania o środki z programów unijnych na współpracę transgraniczną. Zarządzający zabytkami sakralnymi muszą pamiętać o właściwym doborze wykonawców prac na wszystkich etapach procesu konserwacji i restauracji zabytków. Chodzi o zwracanie uwagi na takie elementy jak ich doświadczenie i kwalifikacje merytoryczne. Wskazana jest konieczność sformułowania zasady współpracy organizacji religijnych i państwowych na rzecz zachowania ukraińskiego dziedzictwa kulturowego i religijnego.

BIBLIOGRAFIA:

1. *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Joannis Pauli PP. II promulgatus, 18.10.1990, AAS 82 (1990) 1033-1363, skrót KKKW.*
2. *Gerycz W., Problemy i tendencje ochrony zabytków sakralnych na Ukrainie, «Ochrona Zabytków» 1-4 (2010), s. 7-15.*
3. *BBP z 29.12.1992 r. Nr 52.*
4. *BBP z 06.08.1999 r. Nr 31.*
5. *BBP z 29.09.2000 r. Nr 39.*
6. *Nikolajew J., Kolektywny wymiar prawa do swobody światopoglądu i przekonań religijnych oraz jego realizacja w ukraińskim systemie prawnym, Lublin 2016.*

УДК 347.965.42

Подковенко Т. О.

*к. ю. н., доцент кафедри теорії та історії держави і права
Тернопільський національний економічний університет*

ПРАВОВА ПРИРОДА МЕДІАЦІЇ

У сучасних умовах зростає увага науковців до медіації як альтернативи традиційному судочинству при вирішенні правових спорів. Звичайно, медіація не є новим явищем, оскільки вона була відома набагато раніше, ніж

сучасний розгляд справ у судах. Можна навіть сказати, що вона вже була присутня практично в усіх стародавніх культурах [1, 1]. Шлях до порозуміння, уникнення жорсткої конфронтації, пошук альтернатив у конфліктних ситуаціях, збереження подальших партнерських відносин, забезпечення певної гармонії у суспільних відносинах у різних сферах та на різних рівнях – це ті чинники, що зумовлюють подальшу роботу світової спільноти над проблемою ефективного вирішення правових спорів. Важливим у цьому аспекті є досвід Європейського Союзу.

Значимість та необхідність інституту медіації знайшло своє відображення у Директиві Європейського парламенту та Ради 2008/52/ЄС від 21 травня 2008 року «Щодо деяких аспектів медіації в цивільних і комерційних справах». Зокрема, було визначено, що одним з пріоритетних напрямків політики Європейського Союзу у побудові території свободи, безпеки та справедливості є забезпечення кращого доступу до правосуддя, що повинен включати доступ як до судових, так і до позасудових методів врегулювання спорів [2]. Положення Директиви спрямовані на забезпечення належного функціонування внутрішнього ринку, особливо що стосується наявності послуг медіації. Медіація може забезпечити швидке розв'язання із найменшими витратами спорів у цивільних і комерційних справах через процеси, спеціально пристосовані до потреб сторін. Існує більша ймовірність, що домовленості, досягнуті в результаті медіації, будуть добровільно дотримуватись, а між сторонами збережуться дружні і тривалі стосунки. Ці переваги стануть ще більш очевидними у ситуаціях, що мають міжнародний характер.

Дефініція медіації відображена у пункті а) статті 3 Директиви, зокрема визначено, що «медіація означатиме структурований процес незалежно від того, як він називатиметься або як на нього посилатимуться, через який дві або більше сторін спору намагаються самостійно, на добровільній основі досягти згоди для вирішення їх спору за допомогою медіатора (посередника). Цей процес може бути ініційований сторонами або запропонований рекомендацією або наказом суду, або приписаний законодавством держави-члена. Він включає медіацію, яку проводитиме суддя, який не є призначений суддею в будь-якому судовому провадженні стосовно конкретного спору. Він виключає спроби, які робить в суді суддя, що розглядає справу для розв'язання спору в ході судового провадження стосовно цього спору» [2].

У пункті б) розкрито поняття медіатора, що означає «будь-яку третю особу, яку попросили провести медіацію у ефективний, неупереджений та компетентний спосіб, незалежно від віросповідання або професії цієї третьої особи в цій конкретній державі-члені і від способу, у який ця третя особа була призначена або отримала прохання провести медіацію» [2].

До переваг медіації слід віднести наступні характеристики: велика гнучкість процедури (що передбачає вибір способу проведення медіації, можливість застосування різних технологій та правил медіації), швидке досягнення результату, конфіденційний характер провадження, можливість доручення проведення процедури медіації особам з великим життєвим та професійним досвідом, нейтральною позицією та визнаним авторитетом. Вирішення спору шляхом примирення створює реальні можливості підтримувати співпрацю між сторонами не тільки у справі, що була предметом медіації, але і в подальшому та в інших сферах. Медіація практично сприяє розвитку подальших партнерських відносин між сторонами.

Більшість науковців при аналізі переваг медіації, визначають, у першу чергу, медіацію як швидший, дешевший і простіший – менш формальний спосіб вирішення спору на відміну від судочинства та арбітражного розгляду.

Правова природа медіації полягає у тому, що, з одного боку, медіатор так само, як суддя або арбітр, повинен бути незалежним, з іншого боку, на відміну від останніх, він не досліджує докази, не встановлює факти, не виносить рішення, яке підлягало б примусовому виконанню. Посередник не має права диктувати умови угоди або примушувати конфліктуючі сторони до того чи іншого рішення. Питання структури, окремих процедур проведення медіації повинні залишатися на розсуд медіатора та самих конфліктуючих сторін. Це та необхідна свобода, яка реально забезпечуватиме порозуміння між сторонами. У медіації важливо мати можливість висловити свою позицію та бути почутим. Тільки такий шлях досягнення порозуміння.

Процедура медіації необхідна для того, щоб сторони за участю незалежних осіб (медіаторів) могли дійти згоди і досягти взаємоприйняттого результату. Переваги впровадження медіації та інших альтернативних можливостей врегулювання спорів очевидні як стосовно держави, так і учасників правових відносин між якими виникла конфліктна ситуація. Соціальна роль примирення як способу вирішення спору полягає не тільки у відновленні і збереженні суспільної згоди, «але й в культивуванні почуття стабільності та впевненості учасників суспільних відносин в існуючому правопорядку» [3, 123].

Таким чином, розвиток примирних процедур є одним з пріоритетних напрямків удосконалення механізмів вирішення спорів і захисту порушених суб'єктивних прав. Світова спільнота, визнаючи медіацію в якості ефективного способу вирішення спорів, розкриває шлях альтернативним формам вирішення конфліктних ситуацій. Це дієві кроки, що дозволяють знайти ефективний вихід з конфліктної ситуації, полегшують взаємодію конфліктуючих сторін та сприяють прийняттю рішення, яке максимально задовольняє потреби сторін. Саме тому і Україні варто скористатися європейським досвідом та на законодавчому рівні визначити основні засади інституту медіації, розробити ефективні правові механізми щодо її впровадження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Gmurzyńska E. *Mediacja w sprawach cywilnych w amerykańskim systemie prawnym – zastosowanie w Europie i w Polsce*, Warszawa 2007, s. 1.
2. Директива 2008/52/ЕС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти медіації у цивільних та комерційних справах. Міжнародний документ № 2008/52/ЄС від 21.05.2008 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a95
3. Чернышева Т.В. *Понятие и виды примирения в российском праве. Журнал российского права. 2010. № 12. С. 116–124.*